

El marc jurídic de protecció del paisatge a la legislació sectorial autonòmica de les Illes Balears.

- I. Les competències estatals i de la comunitat autònoma de les Illes Balears.**
- II. Els tres cercles d'habilitació bàsics de les polítiques de paisatge autonòmiques.**
- III. El marc institucional Govern de les Illes Balears – Consells Insulars**
- IV. Els possibles «condicionaments» de les polítiques de paisatge autonòmiques a partir de la recent legislació estatal.**
- V. La regulació del paisatge fins a l'actualitat en la legislació autonòmica de les Illes Balears**
- VI. Algunes notes sobre les normes d'«aplicació directa» i la seva virtualitat real en la protecció del patrimoni paisatgístic.**
- VII. El tractament singular i finalista del paisatge en el sector de l'ordenació territorial i urbanística.**
- VIII. Algunes consideracions per una futura norma autonòmica sobre «patrimoni paisatgístic»**

El marc jurídic de protecció del paisatge a la legislació sectorial autonòmica de les Illes Balears.

I. Les competències estatals i de la comunitat autònoma de les Illes Balears.

Consideracions preliminars:

- La manca de títol específic sobre «paisatge» a la Constitució espanyola:
- Presència del paisatge com a matèria específica a diverses constitucions d'estats europeus (Portugal, Suïssa, Alemanya, Itàlia...)
- Doctrina del Tribunal Constitucional: el paisatge s'integra a partir del concepte de medi ambient.
- Nova perspectiva doctrinal del paisatge dins el principi de desenvolupament sostenible.
- Internalització del principi de desenvolupament sostenible en la reformulació del règim bàsic del sòl en la reforma de 2007.
- Utilització alternativa en les legislacions estatal i autonòmica dels conceptes «utilització racional dels recursos naturals» i «desenvolupament sostenible».
- Concepte de «Dret del Paisatge»: superació de la idea del paisatge com a un concepte elitista, cap a la seva previsió en el sistema normatiu des de la idea de democratització.

- «Sobre la base d'aquesta nova concepció, es revaloritza el paper del ciutadà. Degudament sensibilitzat i educat, haurà de ser animat a veure i reconèixer “el seu” paisatge, a gaudir-ne i a participar en les decisions sobre la seva conservació, dins el context de consultes públiques, especialment en el nivell local» Priore, R. ([Derecho al paisaje. Derecho del paisaje. La evolución de la concepción jurídica en el Derecho comparado y en el Derecho Internacional.](#)» *Revista Interdisciplinar de Gestión Ambiental*. Juliol 2001.

CONSTITUCIÓ ESPANYOLA. TÍTOL PRIMER Dels drets i dels deures fonamentals. CAPÍTOL III. Dels principis rectors de la política social i econòmica

Article 45

1. Tothom té dret a gaudir d'un medi ambient adequat per al desenvolupament de la persona, i el deure de conservar-lo.
2. Els poders públics vetllaran per la utilització racional de tots els recursos naturals, a fi de protegir i millorar la qualitat de la vida i defensar i restaurar el medi ambient, amb el suport de la indispensable solidaritat col·lectiva.

Article 149. 1. L'Estat té competència exclusiva sobre les matèries següents:

1a La regulació de les condicions bàsiques que garanteixin la igualtat de tots els espanyols en l'exercici dels drets i en el compliment dels deures constitucionals.

23a Legislació bàsica [sobre protecció del medi ambient, sens perjudici de les facultats de les Comunitats Autònomes per a l'establiment de normes addicionals de protecció](#). La legislació bàsica sobre monts, aprofitaments forestals i vies ramaderes.

3. *Les matèries no atribuïdes expressament a l'Estat per aquesta Constitució podran correspondre a les Comunitats Autònomes en virtut dels Estatuts respectius.*

ESTATUT D'AUTONOMIA DE LES ILLES BALEARS (2007)

- Introducció de Principis rectors de l'activitat pública; drets, deures i llibertats dels ciutadans com a factors moduladors de l'exercici de les competències (Títol II).
- Legitimitat constitucional: els drets reconeguts es configuren clarament com a mandats d'optimització, d'imposició de regles, condicions i garanties que actuaran com a límits en l'exercici de les competències autonòmiques.
- S'insereixen i troben justificació en una dinàmica d'establiment de criteris de concreció material i funcional en l'exercici de les seves competències.
- Doctrina del TC sobre regulació de drets constitucionals (STC 247/2007, de 12 de desembre i 249/2007, de 13 de desembre, Estatut Valencià):
 - Els drets constitucionals no poden ser objecte de regulació pels Estatuts d'Autonomia. Si els Estatuts reproduïxen drets constitucionals, allò rellevant des de la perspectiva de la seva constitucionalitat serà l'abast d'aquesta reproducció.
 - Si la reproducció va més enllà i incideix en els drets fonamentals, tendran l'eficàcia de mandats, criteris o directrius als poders públics.
 - Només seran legítimes si guarden relació amb alguna de les competències assumides per la comunitat autònoma.

II. Els tres cercles d'habilitació bàsics de les polítiques de paisatge autonòmiques.

Competències exclusives de la CCAA (article 30 Estatut d'Autonomia)

La Comunitat Autònoma té la **competència exclusiva en les matèries següents**, sens perjudici del que disposa l'article 149.1 de la Constitució:

3. Ordenació del territori, incloent-hi el litoral, l'urbanisme i l'habitatge.

25. **Patrimoni monumental, cultural, històric, artístic, arquitectònic, arqueològic, científic i paisatgístic**, sense perjudici del que disposa l'article 149.1.28a de la Constitució.

46. Protecció del medi ambient, ecologia i espais naturals protegits, sens perjudici de la legislació bàsica de l'Estat. Normes addicionals de protecció. Espais naturals protegits. Ecologia.

Article 87. Dret propi

1. En matèries de competència exclusiva de la Comunitat Autònoma, el dret propi de les Illes Balears és aplicable al seu territori preferentment a qualsevol altre, segons els termes prevists en aquest Estatut.

3. En tot allò que no sigui regulat pel dret propi de les Illes Balears serà d'aplicació supletòria el dret de l'Estat.

Article 102. Convenis internacionals i participació

1. El Govern de **l'Estat ha d'informar la Comunitat Autònoma sobre els tractats i els convenis** internacionals que pretengui negociar i subscriure quan aquests afectin directament i singularment les seves competències. El Govern de les Illes Balears i el Parlament de les Illes Balears poden adreçar al Govern de l'Estat i a les Corts Generals les observacions que considerin oportunes.

4. La Comunitat Autònoma ha d'adoptar les **mesures necessàries per executar les obligacions derivades dels tractats** i dels convenis internacionals ratificats per Espanya o que vinculin l'Estat, en l'àmbit de les seves competències.

Article 23. Medi ambient

1. Tota persona té dret a gaudir d'una vida i un medi ambient segur i sa. Les administracions públiques de les Illes Balears, en l'àmbit de les seves competències, protegiran el medi ambient i impulsaran un model de desenvolupament equitatiu, territorialment equilibrat i sostenible.

2. Els poders públics de la comunitat autònoma han de vetllar per la defensa i la protecció de la naturalesa, del territori, del medi ambient i del paisatge.

Han d'establir polítiques de gestió, ordenació i millora de la seva qualitat harmonitzant-les amb les transformacions que es produeixen per l'evolució social, econòmica i ambiental. Així mateix, la Comunitat Autònoma ha de cooperar amb les instàncies nacionals i internacionals en l'avaluació i en les iniciatives relacionades amb el medi ambient i el clima.

Article 24. Activitat turística i sector primari

1. Els poders públics de la comunitat autònoma han de reconèixer l'activitat turística com a element econòmic estratègic de les Illes Balears. El foment i l'ordenació de l'activitat turística s'han de dur a terme amb l'objectiu de fer-la compatible amb el respecte al medi ambient, al patrimoni cultural i al territori, així com amb l'impuls de polítiques generals i sectorials de foment i ordenació econòmica que tinguin com a finalitat afavorir el creixement econòmic a mitjà i a llarg termini.

2. Des del reconeixement social i cultural del sector primari de les Illes Balears i de la seva important labor en l'activitat productiva, en el manteniment del paisatge, del territori, del medi ambient, de la cultura, de les tradicions i els costums més definatoris de la identitat balear, les administracions públiques de les Illes Balears adoptaran les mesures polítiques, jurídiques i legislatives que garanteixin els drets d'aquest sector i dels seus agricultors i ramaders en el seu desenvolupament i protecció.

LLEI 4/2008, DE 14 DE MAIG, DE MESURES URGENTS PER A UN DESENVOLUPAMENT TERRITORIAL SOSTENIBLE A LES ILLES BALEARS

- **Primera llei autonòmica que es fa ressò dels principis rectors estatutaris en matèria de paisatge.**
- **Reitera la noció de connexió principi de desenvolupament sostenible i paisatge:**

«L'article 23 de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears, reformat mitjançant la Llei Orgànica 1/2007, de 28 de febrer, disposa:

1. Tota persona té dret a gaudir d'una vida i un medi ambient segur i sa. Les administracions públiques de les Illes Balears, en l'àmbit de les seves competències, protegiran el medi ambient i impulsaran un model de desenvolupament equitatiu, territorialment equilibrat i sostenible.
2. Els poders públics de la comunitat autònoma han de vetllar per la defensa i la protecció de la naturalesa, del territori, del medi ambient i del paisatge. Han d'establir polítiques de gestió, ordenació i millora de la seva qualitat harmonitzant-les amb les transformacions que es produeixen per l'evolució social, econòmica i ambiental. Així mateix, la Comunitat Autònoma ha de cooperar amb les instàncies nacionals i internacionals en l'avaluació i en les iniciatives relacionades amb el medi ambient i el clima.
3. Les administracions públiques de les Illes Balears promouran polítiques d'equilibri territorial entre les zones costaneres i les de l'interior.

La preocupació per al manteniment d'un medi ambient adequat suposa una autèntica presa de consciència de la dimensió ambiental o ecològica, que han d'atendre els poders públics i que es tradueix en l'adopció de les mesures pertinents per a la protecció del medi ambient, **la conservació de la naturalesa i la defensa del paisatge**, elements naturals i conjunts històrics i artístics.

Des d'una perspectiva constitucional i estatutària, **si es produeix un supòsit de fet que ha de ser protegit, com poden ser les construccions o la instal·lació de qualsevol element que limiti el camp visual per a la contemplació dels valors naturals o que rompi l'harmonia del paisatge, com a conseqüència d'una activitat humana que pretén incidir sobre la situació natural, han de ser els poders públics de les Illes Balears els que prohibeixin aquestes actuacions.**

El **principi de precaució** és una de les darreres eines que la Unió Europea dedica a la protecció del medi ambient. Aquest principi requereix la constatació de tres circumstàncies específiques: una avaluació científica que analitzi el territori, **la determinació del risc i de les conseqüències potencials de la inactivitat de les administracions públiques i la possibilitat de la participació dels representants democràtics en l'establiment de les mesures de contenció de l'alteració mediambiental i paisatgística.**

Aquest principi de precaució és un dels fonaments d'aquesta llei.»

Concretat en:

- **Ampliació d'espais amb valors paisatgístics**
- **Articulació de valoració del paisatge com a element essencial en autorització camps de golf**

Article 8. Regulació de les declaracions d'interès general per a les instal·lacions de camps de golf

1. La construcció d'instal·lacions de camps de golf en el sòl rústic de les Illes Balears s'ha d'ajustar a les determinacions establertes en els instruments d'ordenació territorial i requereix, en tot cas, la seva autorització mitjançant la prèvia declaració d'interès general. En la tramitació del procediment de declaració d'interès general serà preceptiva la sol·licitud d'informes als organismes competents en matèria de turisme, agricultura, esports, paisatge, recursos hídrics i protecció mediambiental.

2. No es pot promoure la construcció d'instal·lacions de camps de golf en aquells terrenys on el seu règim legal de protecció directa o el previst en els instruments d'ordenació territorial, urbanístics o mediambientals no ho permetin. Igualment, l'atorgament de la declaració d'interès general podrà ser denegat motivadament sobre la base de criteris d'inoportunitat d'implantació d'aquests usos per raons de la seva incidència territorial o paisatgística, l'afectació als recursos naturals, l'oferta de camps de golf ja implantada a cada illa o àrea homogènia, així com per l'aplicació del principi de desenvolupament sostenible.

3. El projecte o avantprojecte del camp de golf i les possibles instal·lacions complementàries haurà d'incloure les connexions viàries necessàries i d'altres serveis en l'exterior de l'actuació, així com un estudi de les conseqüències i la incidència sobre l'entorn paisatgístic i hídric de la zona on es pretén implantar. Amb la sol·licitud s'haurà d'adjuntar, així mateix, la documentació justificativa corresponent de la suficiència d'aigua adequada per regar el camp de golf, que ha de procedir necessàriament de la reutilització d'aigües residuals depurades.

III. El marc institucional Govern de les Illes Balears – Consells Insulars

Article 70. Competències pròpies

Són competències pròpies dels consells insulars, a més de les que els siguin atribuïdes per la legislació estatal, les matèries següents:

1. Urbanisme i habitabilitat.
6. Patrimoni monumental, cultural, històric, artístic, arquitectònic, arqueològic i paisatgístic en el seu àmbit territorial, i dipòsit legal de llibres.
13. Ordenació del territori, incloent-hi el litoral.

Article 72. Potestat reglamentària

1. En les competències que són atribuïdes com a pròpies als consells insulars, aquests exerceixen la potestat reglamentària.

IV. Els possibles «condicionaments» de les polítiques de paisatge autonòmiques a partir de la recent legislació estatal

LLEI 42/2007, de 13 de desembre, del patrimoni natural i de la biodiversitat.

Introducció per primera vegada a l'ordenament jurídic (ESTATAL) espanyol del concepte de paisatge (abans ratificació Conveni del Paisatge):

Article 3. Definicions.

Als efectes d'aquesta Llei, s'entén per: 26) Paisatge: qualsevol part del territori el caràcter del qual sigui el resultat de l'acció i la interacció de factors naturals i/o humans, tal com la percep la població.

Títol d'habilitació:

Disposició final segona. Títol competencial.

1. Aquesta Llei té caràcter de legislació bàsica sobre protecció del medi ambient, de conformitat amb el que disposa l'article 149.1.23a de la Constitució, llevat de les disposicions següents: l'article 68, que constitueix legislació sobre comerç exterior dictada a l'empara de l'article 149.1.10a de la Constitució, i la disposició addicional sisena, que constitueix competència exclusiva en matèria de relacions internacionals dictada a l'empara de l'article 149.1.3a

EXPOSICIÓ DE MOTIUS

Si bé la protecció del paisatge s'afirma com un dels principis de la Llei i en aquesta es regulen aspectes puntuals de la política de paisatge, com ara la possibilitat de protegir-ne alguns mitjançant figures més generals o específiques d'espais naturals protegits, la necessitat que l'anàlisi dels paisatges formi part del contingut mínim dels plans d'ordenació dels recursos naturals, la seva utilització potencial com a instrument per dotar de coherència i connectivitat la Xarxa Natura 2000 i el foment de les activitats que contribueixen a la seva protecció com a externalitat positiva quan formi part d'un espai protegit, aqüesta no pretén ser l'instrument a través del qual s'implantin a Espanya, de manera generalitzada, les polítiques de protecció del paisatge com a legislació bàsica de l'article 149.1.23a, polítiques el contingut tècnic i l'enfocament general de les quals, no exempt de valor paradigmàtic, exigeix la posada en marxa d'instruments de gestió com els establerts, amb caràcter de mínims, al Conveni europeu del paisatge, fet a Florència el 20 d'octubre de l'any 2000, en el si del Consell d'Europa i que han de ser introduïts en la política ambiental espanyola posteriorment.

LLEI 45/2007, de 13 de desembre, per al desenvolupament sostenible del medi rural.

Disposició final cinquena. Títol competencial.

Els articles 19 i 31 tenen caràcter bàsic, d'acord amb el que disposen les regles 23a i 18a de l'article 149.1 de la Constitució, respectivament. L'article 18 es dicta a l'empara de la regla 24a de l'article 149.1 de la Constitució que atribueix a l'Estat competència exclusiva en matèria d'obres públiques d'interès general. L'article 27 es dicta a l'empara del que disposa la regla 29a de l'article 149.1 de la Constitució que atribueix a l'Estat competència exclusiva en matèria de seguretat pública. La resta dels preceptes d'aquesta Llei es dicten a l'empara del que disposa la norma 13a de l'article 149.1 de la Constitució, que atribueix a l'Estat les competències sobre les bases i la coordinació de la planificació general de l'activitat econòmica.

Article 2. Objectius.

1. Són objectius generals d'aquesta Llei:

e) Aconseguir un alt nivell de qualitat ambiental en el medi rural, i prevenir el deteriorament del patrimoni natural, del paisatge i de la biodiversitat, o facilitar la seva recuperació, mitjançant l'ordenació integrada de l'ús del territori per a diferents activitats, la millora de la planificació i de la gestió dels recursos naturals i la reducció de la contaminació a les zones rurals.

Article 19. Planificació ambiental.

1. D'acord amb el que estableix la legislació corresponent, el Govern, en col·laboració amb les comunitats autònomes, i amb la consulta prèvia a les organitzacions professionals agràries més representatives, ha d'aprovar el Pla estratègic nacional del patrimoni natural i de la biodiversitat i geodiversitat, que ha d'incloure previsions d'actuació en matèria de protecció de sòls i aqüífers, projecció del paisatge, lluita contra la desertificació, reforestació, restauració hidrologicoforestal, prevenció de riscos naturals, prevenció contra incendis i recuperació de la coberta vegetal, amb especial detall per a la protecció contra incendis dels nuclis de població del medi rural i dels espais naturals protegits. Així mateix, es consideren, específicament, les actuacions lligades al manteniment i la protecció dels paisatges protegits i d'interès del medi rural i les àrees de muntanya. S'hi ha d'incloure iniciatives per al coneixement, la protecció i l'ús sostenible del patrimoni geològic, miner i biològic com a recurs científic, cultural i turístic.

2. En els termes establerts a la legislació vigent, les comunitats autònomes han d'aprovar plans i instruments de gestió necessaris per a l'àrea inclosa a la Xarxa Natura 2000 de cadascuna de les zones rurals qualificades i delimitades com a tals d'acord amb el que preveu aquest títol.

3. El Govern, a proposta dels ministeris d'Agricultura, Pesca i Alimentació i de Medi Ambient, i amb la consulta prèvia a les organitzacions professionals agràries més representatives, ha d'aprovar un pla nacional de qualitat ambiental agrícola i ramadera que ha d'incloure subprogrames relatius a reducció, reutilització i gestió sostenible de residus agraris i ramaders, agricultura i ramaderia ecològiques, i a la reducció i l'ús sostenible de fertilitzants i plaguicides agrícoles. Aquest pla ha d'incloure un tractament i mesures

especials per a les explotacions incloses a la Xarxa Natura 2000 i per a les que poden contribuir, a través d'un ús més responsable d'aquestes substàncies, a la reducció de la contaminació difusa dels aqüífers i les aigües superficials i costaneres.

REIAL DECRET LEGISLATIU 2/2008, DE 20 DE JUNY, PEL QUAL S'APROVA EL TEXT REFÓS DE LA LLEI DE SÒL

Article 2. Principi de desenvolupament territorial i urbà sostenible.

1. Les polítiques públiques relatives a la regulació, ordenació, ocupació, transformació i ús del sòl tenen com a fi comú la utilització d'aquest recurs conforme a l'interès general i segons el principi de **desenvolupament sostenible**, sense perjudici dels fins específics que els atribueixin les lleis.

2. En virtut del principi de desenvolupament sostenible, les polítiques a què es refereix l'apartat anterior han de propiciar l'ús racional dels recursos naturals harmonitzant els requeriments de l'economia, l'ocupació, la cohesió social, la igualtat de tracte i d'oportunitats entre dones i homes, la salut i la seguretat de les persones i la protecció del medi ambient, han de contribuir a la prevenció i reducció de la contaminació, i han de procurar **en particular**:

a) **L'eficàcia de les mesures de conservació i millora de la naturalesa, la flora i la fauna i de la protecció del patrimoni cultural i del paisatge.**

b) La protecció, adequada al seu caràcter, del medi rural i la preservació dels valors del sòl innecessari o no idoni per atendre les necessitats de transformació urbanística.

c) Un medi urbà on l'ocupació del sòl sigui eficient, que estigui suficientment dotat per les infraestructures i els serveis que en són propis i on els usos es combinin de manera funcional i s'implantïn efectivament, quan compleixin una funció social.

La persecució d'aquests fins s'ha d'adaptar a les peculiaritats que resultin del model territorial adoptat en cada cas pels poders públics competents en matèria d'ordenació territorial i urbanística.

3. Els poders públics han de promoure les condicions perquè els drets i deures dels ciutadans que estableixen els articles següents siguin reals i efectius, han d'adoptar les mesures d'ordenació territorial i urbanística que siguin procedents per assegurar un resultat equilibrat, i afavorir o contenir, segons escaigui, els processos d'ocupació i transformació del sòl.

El sòl vinculat a un ús residencial per l'ordenació territorial i urbanística està al servei de l'efectivitat del dret a gaudir d'un habitatge digne i adequat, en els termes que disposi la legislació en la matèria.

LLEI 30/1998, DE 29 DE JULIOL, DEL RÈGIM ESPECIAL DE LES ILLES BALEARS

Alhora, i com a conseqüència d'aquestes mateixes limitacions territorials, els efectes del desenvolupament econòmic impulsat pel turisme de vacances impacta de manera molt més contundent sobre el medi natural, i fa més difícil la via del desenvolupament sostenible. Cal **considerar de manera especial els problemes relacionats amb el manteniment del paisatge, que és la base de l'economia de les Illes**, així com les dificultats especials que implica el tractament dels residus en un territori petit. Això també passa amb els impactes que es deriven de l'escassetat de recursos hídrics, energètics i el manteniment del sector primari.

V. La regulació del paisatge fins a l'actualitat en la legislació autonòmica de les Illes Balears

- ❑ Absència d'una «Llei de Paisatge» autonòmica.
- ❑ Regulació del paisatge de forma col·lateral, com a element lligat a assolir funcions coadjuvants.
- ❑ Tractament del paisatge a partir de distints àmbits sectorials lligats amb el patrimoni paisatgístic, protecció mediambiental i ordenació territorial-urbanística.
- ❑ Breu repàs a determinacions de normativa autonòmica amb incidència en paisatge
- ❑ El paisatge com a bé jurídic objecte de protecció, des de perspectives sectorials.
- ❑ L'articulació essencial de les polítiques de paisatge sobre la legislació d'ordenació territorial i urbanística

Legislació aprovada invocant el títol, específic o addicional, de «patrimoni paisatgístic»

* Llei 1/1991, de 30 de gener, d'espais naturals i de règim urbanístic de les àrees d'especial protecció de les Illes Balears

La protecció d'espais en base als seus excepcionals valors naturals o paisatgístics és un dels objectius permanents de tota la legislació urbanística i d'ordenació territorial.

A la Llei del sòl (Ley sobre régimen del suelo y ordenación urbana, texto refundido de 9 de abril de 1976) s'hi troben precises referències a la "conservació del sòl, d'altres recursos naturals i a la defensa i millora, desenvolupament o renovació del medi natural" (art. 8.2.c), a la "protecció del medi ambient, conservació de la naturalesa i defensa del paisatge" (art. 12.1.d), a la "conservació i protecció de tots i cadascun dels elements naturals, sigui sòl, flora, fauna o paisatge" (art. 12.2.4), a l'establiment sobre determinats espais d'una "especial protecció en raó del seu excepcional valor agrícola, forestal o ramader, de les possibilitats d'explotació dels seus recursos naturals, dels seus valors paisatgístics, històrics o culturals, o per la defensa de la fauna, flora o l'equilibri ecològic" (art. 80).

...

La necessitat i urgència de dotar el patrimoni natural i paisatgístic d'interès per a la Comunitat Autònoma, d'un règim urbanístic protector que en faciliti la conservació i n'impedeixi la degradació, és sentida i reclamada pels ciutadans de les Illes Balears, tant pels valors intrínsecs d'aquest patrimoni com per motius socials i econòmics, ja que la qualitat de vida a les Illes Balears depèn molt fonamentalment del funcionament i dels resultats d'una economia de serveis turístics basada en gran part en el gaudi de recursos naturals, ambientals i paisatgístics.

...

Es pot considerar que la Llei 1/1984, de 14 de març, d'ordenació i protecció d'àrees naturals d'interès especial, marca una inflexió en el procés de conservació dels espais naturals de les Illes Balears, i és a partir d'aquí quan tot un conjunt de lleis vénen a protegir els espais més amenaçats de degradació pel desenvolupament urbanístic, amenaça que en grau més o menys gran existeix a bona part del territori de la Comunitat Autònoma, i que és a l'arrel de la present Llei, que amb l'experiència de la Llei 1/1984 tracta de donar una real protecció urbanística a totes les àrees naturals de les Illes Balears, que a nivell comunitari la requereixen.

La Llei 8/87 d'1 d'abril, d'ordenació territorial de les Illes Balears, crea la figura de les directrius d'ordenació territorial com a "instrument per a l'ordenació conjunta de la totalitat de l'àmbit territorial de les Illes Balears" i entre les determinacions vinculants per al planejament urbanístic i territorial exigeix una "delimitació de les àrees de protecció que quedin sotretes al desenvolupament de les activitats

urbanes per ser destinades a la preservació o explotació dels recursos naturals" (article 11.f.). Els plans territorials parcials que la Llei 8/87 crea, han d'incloure també un "assenyalament d'espais d'interès natural amb indicació de les mesures protectores a adoptar". Els plans d'ordenació del medi natural previstos a l'esmentada Llei, que classifiquen el territori com a sòl no urbanitzable, i les seves determinacions, que han de contenir entre altres "mesures per a la defensa i conservació de la flora, fauna, paisatge, recursos hidràulics, costes, aigües litorals i d'altres elements naturals".

La present Llei té per objecte establir el règim urbanístic de les àrees, [que pels seus valors naturals i paisatgístics d'interès per a la Comunitat Autònoma han de ser objecte de protecció especial.](#)

El Parlament de les Illes Balears té competència per legislar un règim d'especial [protecció per a les àrees amb valors naturals i paisatgístics d'interès per a la Comunitat Autònoma, ja que l'article 27 de l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears atribueix l'exercici de la potestat legislativa en aquelles matèries de la seva competència, i en el seu article 10 atribueix a la Comunitat Autònoma la competència exclusiva \[en matèria d'ordenació del territori i urbanisme \\(apartat 3\\) i en matèria de patrimoni paisatgístic d'interès per a la comunitat \\(apartat 20\\).\]\(#\)](#)

1. La present Llei té per objecte:

1. Definir les àrees d'especial protecció d'interès per a la Comunitat Autònoma, en raó als seus excepcionals valors ecològics, geològics i paisatgístics, i establir les mesures i condicions d'ordenació territorial i urbanística precises per a la seva conservació i protecció.

2.1. Les àrees d'especial protecció d'interès per a la Comunitat Autònoma són aquelles que pertanyen a les categories següents:

- Àrea natural d'especial interès.
- Àrea rural d'interès paisatgístic.
- Àrea d'assentament dins paisatge d'interès.

2. Són àrees naturals d'especial interès aquells espais que pels seus singulars valors naturals, es declaren com a tals en aquesta Llei.

3. Són àrees rurals d'interès paisatgístic aquells espais transformats majoritàriament per activitats tradicionals i que, pels seus especials valors paisatgístics, es declaren com a tals en aquesta Llei.

4. Són àrees d'assentament dins paisatge d'interès aquells espais destinats a usos i activitats de naturalesa urbana que suposin una transformació intensa i que es declarin com a tals en aquesta Llei pels seus singulars valors paisatgístics o per seva situació.

*** Llei 13/2000 de 21 de desembre, del camí de cavalls de Menorca**

Aquesta regulació es dicta a l'empara de diversos títols de competències inclosos a l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears, i potser els que hi són d'aplicació més directa són els que contenen l'article 10.3 i 10.21, que fan referència a la **competència sobre el patrimoni paisatgístic d'interès** per a la comunitat autònoma.

*** Llei 6/1993, de 28 de setembre, sobre adequació de les xarxes d'instal·lacions a les condicions històrico-ambientals dels nuclis de població**

L'article 46 de la Constitució de l'Estat espanyol imposa a tots els poders públics l'obligació fonamental de protegir el patrimoni històric, cultural i artístic dels pobles d'Espanya i dels béns que l'integren. El nostre Estatut d'Autonomia, a **l'article 10.20 atorga competència exclusiva a la Comunitat Autònoma sobre el patrimoni monumental, cultural, històric i paisatgístic**, i a l'article 10.3 sobre l'urbanisme. En actuació de l'esmentat mandat constitucional i sobre la base dels suports competencials referits s'articula aquesta llei

...

Així, i a manera de recordatori, a la Llei 16/1985 abans esmentada s'estableix, a l'article 20, la necessitat de redactar un pla especial de protecció de l'àrea afectada per la declaració d'un conjunt històric, indret històric o zona arqueològica, el qual haurà de contenir els "criteris relatius a la conservació de façanes i cobertes i instal·lacions sobre aquestes.", i a l'article 22.2, queda prohibida la "col·locació de cables, antenes i conduccions aparents a zones arqueològiques". En la mateixa direcció l'article 84 del Reial Decret Legislatiu 1/1992, de 26 de juny, pel quals s'aprovà el text refós de la Llei sobre el Règim del sòl i Ordenació urbana i el 78 del Reglament de Planejament contemplan com a instruments de planejament els plans especials de protecció per a conservació i valoració del patrimoni històric i artístic. I a l'article 98.2 de l'esmentat Reglament entre les normes d'aplicació directa llegim que "a les perspectives que ofereixin els conjunts urbans de característiques històrico-artístiques no es permetrà que les instal·lacions d'elements, limitin el camp visual o desfigurin la seva perspectiva. L'article 21 del text refós de la Llei sobre Règim del sòl i Ordenació urbana, estableix que els propietaris de tota casta de terrenys i construccions "quedaran subjectes igualment al compliment de les normes de protecció del medi ambient i dels patrimonis arquitectònics i arqueològics i sobre rehabilitació urbana.

Igualment l'article 246.1 del tan esmentat text refós de la Llei sobre Règim del sòl i Ordenació Urbana, assenyala que "la legitimació dels Ajuntaments i òrgans competents podran ordenar també, per motius d'interès turístic o estètic l'execució d'obres de conservació i de reforma de façanes o espais visibles des de la via pública, sense que siguin prèviament incloses a Pla qalsevol d'ordenació".

Altra legislació sectorial

* Llei 6/1997, de 8 de juliol, del sòl rústic de les Illes Balears

6. El títol IV conté la definició de les característiques bàsiques a les quals s'hauran d'ajustar les edificacions així com les condicions a les quals així mateix s'haurà d'ajustar el tractament arquitectònic i paisatgístic de l'entorn, de manera que se'n garanteixi la millor integració en el medi rural. Així mateix es determina la necessitat de desenvolupament posterior dels principis bàsics expressats, a fi d'adaptar-los a la realitat de cada zona concreta. Finalment, i a fi de no coartar les possibilitats creatives i d'innovació en aquest camp, la regulació preveu, així mateix, la possibilitat que, sense respectar la totalitat de les dites condicions, es plantegin solucions alternatives que s'hauran d'autoritzar, en cada cas, per la comissió insular d'urbanisme respectiva.

Article 2. Concepte.

1. Constitueixen el sòl rústic els terrenys la funció dels quals determina que es preservin dels processos de desenvolupament urbanístic i que es protegeixin els elements d'identitat que els caracteritzen.

2. La funció d'aquests terrenys podrà tenir relació amb:

- a) **els valors** agrícoles, forestals, pecuaris, cinegètics, **naturals, paisatgístics o culturals**;

Article 4. Classificació.

2. En tot cas s'inclouran en sòl rústic:

b) els terrenys que tinguin un rellevant valor agrícola, forestal, pecuari, cinegètic, **natural, paisatgístic o cultural** ;

d) els terrenys que, **aïlladament o en conjunt, formen unitats paisatgístiques les característiques de les quals interressi mantenir**;

e) els terrenys que posseeixin valor etnològic o que constitueixin l'entorn d'elements arqueològics, d'arquitectura rural o, en general, de patrimoni històric sotmesos a un règim de protecció específic;

Article 14. Regulació general.

2. L'autorització d'una activitat haurà, en tot cas, de valorar-ne l'impacte en el medi natural i la incidència paisatgística . Amb aquesta finalitat es podran sol·licitar dels òrgans amb competència mediambiental informes sobre els aspectes del projecte que s'estimin convenients.

Article 27. Regulació general.

1. Els instruments de planejament general hauran de regular les condicions de les obres, les edificacions i les instal·lacions en sòl rústic respectant les condicions generals establertes en aquest títol i adaptant les que s'estableixin reglamentàriament a les que resultin característiques de l'àmbit que ordeni.

*** Llei 5/2005, de 26 de maig, per a la conservació dels espais de rellevància ambiental.**

Aquesta llei està estructurada en set títols i diverses disposicions addicionals, transitòries i finals. El títol I recull les disposicions generals i s'hi fixen l'objecte, la finalitat i els principis inspiradors, deures de col·laboració i mesures de foment, com també la creació del Consell Assessor d'Espais de Rellevància Ambiental. Es promou la **figura de 'custòdia del territori'** com iniciativa que conjuga, de manera equilibrada, la protecció i els interessos dels propietaris.

Article 2. Finalitat i principis inspiradors

1. La finalitat d'aquesta llei és la **protecció dels espais de rellevància ambiental i la promoció del seu desenvolupament sostenible**, fent compatible la conservació dels recursos naturals amb el seu aprofitament ordenat tenint en compte els drets de la ciutadania i el seu progrés socioeconòmic.

2. Els **principis inspiradors** d'aquesta llei són:

- a) El manteniment dels processos ecològics essencials i dels sistemes vitals bàsics.
- b) La preservació de la varietat, singularitat i bellesa dels sistemes ecològics naturals i del paisatge, amb especial esment als endemismes de les Illes Balears.
- c) L'aprofitament sostenible de la biodiversitat i la utilització racional dels recursos naturals per al bé de les generacions presents i futures.
- d) La promoció social, econòmica i cultural dels espais de rellevància ambiental i de les seves zones d'influència, amb el foment d'usos i activitats tradicionals i complementàries garantint el desenvolupament sostenible.
- e) El reconeixement de la col·laboració amb els propietaris i la resta de titulars de drets com una eina important i convenient per a la conservació dels espais de rellevància ambiental.
- f) L'estímul de la màxima participació dels propietaris i altres titulars de drets afectats en la declaració i en la gestió d'una zona protegida.
- g) La promoció de la formació i de la investigació en matèria mediambiental.
- h) El garantiment per part dels poders públics del gaudi públic ordenat dels espais de rellevància ambiental sempre respectant els drets dels propietaris i altres titulars de drets.

3. Per al millor assoliment d'aquests principis i finalitats, l'administració ambiental pot subscriure acords o convenis per tal d'establir mesures de conservació i de gestió. En aquest sentit es promourà la figura d'entitat de custòdia del territori com a fórmula efectiva per assolir els objectius d'aquesta llei, així com estimular la creació i el funcionament d'entitats de custòdia del territori.

Article 11. Categories

Els espais naturals protegits de les Illes Balears es classifiquen, en funció dels béns i valors la protecció dels quals es pretén, en les categories següents:

- a) Parcs naturals.
- b) Paratges naturals.
- c) Reserves naturals, que poden ser integrals i especials.
- d) Monuments naturals.
- e) Paisatges protegits.
- f) Llocs d'interès científic i microreserves.

Article 13. Paratges naturals

Són els espais naturals relativament extensos en què coexisteixen activitats agrícoles, ramaderes o pesqueres, de transformació agrària i activitats d'altres sectors econòmics que fan compatible la conservació amb el seu desenvolupament sostenible, configurant un paratge de gran interès ecocultural que fa necessària la seva conservació. La declaració d'un paratge natural té per objecte la conservació de tot el conjunt i, alhora, fer possible el desenvolupament harmònic de les poblacions afectades i la millora de les seves condicions de vida, no essent compatibles els altres usos que siguin aliens a aquestes finalitats.

Article 16. Paisatges protegits

Els paisatges protegits són aquelles zones concretes del medi natural que, pels seus valors estètics i culturals, siguin mereixedors d'una protecció especial.

* Llei 12/1998, de 21 de desembre, del patrimoni històric de les Illes Balears

Article 6. Classificació.

Els béns immobles d'interès cultural es classifiquen d'acord amb la tipologia següent:

1. Monument: edifici, obra o estructura arquitectònica i/o d'enginyeria d'interès històric, artístic, arquitectònic, arqueològic, històricoindustrial, etnològic, social, científic o tècnic. A la declaració de monument podran incloure's els béns mobles, les instal·lacions i els accessoris que s'assenyalin expressament, sempre que l'edifici, l'obra o l'estructura constitueixin una unitat singular.

2. **Conjunt històric: agrupació homogènia de construccions urbanes o rurals, contínua o dispersa, que es distingeix pel seu interès històric, artístic, arquitectònic, arqueològic, històricoindustrial, social, científic o tècnic, amb coherència suficient per constituir una unitat susceptible de delimitació, encara que cadascuna de les parts individualment no tenguí valor rellevant.**

3. **Jardí històric:** espai delimitat i ordenat per l'home, que integra elements naturals d'interès destacat per raó de l'origen, la història o els valors estètics, sensorials o botànics i que pot incloure elements de fàbrica, d'arquitectura i artístics.

4. **Lloc històric: lloc o paratge natural** susceptible de delimitació espacial unitària que es pot vincular a esdeveniments o records del passat, creacions culturals o de la natura, que té un interès destacat des del punt de vista històric, artístic, arqueològic, històricoindustrial, paleontològic, etnològic, antropològic, social, científic o tècnic.

5. Lloc d'interès etnològic: lloc o paratge natural amb construccions o instal·lacions vinculades a formes de vida, cultura i activitats tradicionals del poble de les Illes Balears que mereixen ser preservats pel seu valor etnològic.

6. Zona arqueològica: lloc on hi ha restes materials, mobles i/o immobles, fruit de la intervenció humana, que és susceptible de ser estudiat amb la metodologia arqueològica, tant si es troba en la superfície com si es troba en el subsòl o sota les aigües. En el cas que els béns culturals immobles definits als cinc punts anteriors tinguin en el subsòl restes que solament siguin susceptibles de ser estudiades amb metodologia arqueològica, tindran també la condició de zona arqueològica.

7. Zona paleontològica: lloc on hi ha vestigis de restes animals i/o vegetals fossilitzats, o no, que constitueixen una unitat coherent i amb entitat pròpia, definidors de la història geològica d'un lloc determinat.

41. 2. Les intervencions en els conjunts històrics hauran de respectar els criteris següents:

- a) Es mantindrà l'estructura urbana i arquitectònica del conjunt i les característiques generals de l'ambient i de la silueta paisatgística. Així mateix, s'haurà de complir el que preceptua l'article 39.3 d'aquesta llei.
 - b) Es prohibirà la col·locació dels elements i les instal·lacions a què fa referència el punt 1.e) d'aquest article.
 - c) Es prohibirà la col·locació d'anuncis i rètols publicitaris que atemptin contra els valors estètics.
 - d) Les obres que afecten el subsòl hauran de preveure la realització d'un control arqueològic, en els termes reglamentàriament prevists.
3. El volum, la tipologia, la morfologia i el cromatisme de les [intervencions en els entorns de protecció dels béns immobles d'interès cultural no podran alterar el caràcter arquitectònic i paisatgístic de l'àrea ni pertorbar la visualització del bé](#). Així mateix, es prohibirà qualsevol moviment de terres que comporti una alteració greu de la geomorfologia i la topografia del territori i qualsevol abocament d'escombraries, runes o deixalles.

* Llei 11/2006 de 14 de setembre, d'avaluacions d'impacte ambiental i avaluacions ambientals estratègiques a les Illes Balears

Article 2. Finalitat

La finalitat d'aquesta llei és aconseguir un nivell elevat de protecció del medi ambient, contribuir, d'acord amb el [principi de desenvolupament sostenible](#), a integrar els aspectes mediambientals en els projectes, les activitats, els plans i els programes que puguin tenir efectes significatius sobre el medi ambient a l'àmbit de les Illes Balears, així com establir els instruments adequats a fi de fer efectives les mesures protectores, correctores i compensatòries.

Article 3. Definicions

Als efectes d'aquesta llei s'entén per:

- f) Administracions públiques afectades: les que, als efectes d'aquesta llei, tenen competències específiques en les matèries següents: biodiversitat, població, salut humana, fauna, flora, terra, aigua, aire, factors climàtics, béns materials, patrimoni cultural, inclòs el patrimoni històric, paisatge, l'ordenació del territori i l'urbanisme.
- i) Projecte: realització de treballs de construcció o d'altres obres o instal·lacions, així com altres intervencions en el medi natural o el paisatge, incloent-hi les destinades a l'explotació dels recursos del sòl.

Article 27. L'estudi d'impacte ambiental

1. L'estudi d'impacte ambiental ha de tenir, com a mínim, el contingut següent:

d) Una identificació dels impactes sobre el medi ambient, amb un esment especial a la salut de les persones i, si s'escau, la fauna, la flora, el sòl, l'aire, l'aigua, el medi marí, els factors climàtics, el paisatge, els béns materials inclòs el patrimoni cultural, i el risc d'incendi forestal.

La disposició addicional setzena de la Llei 25/2006, de 27 de desembre, de mesures tributàries i administratives, afegeix un document addicional al contingut de l'estudi d'impacte ambiental:

En els projectes subjectes a avaluació d'impacte ambiental i en els plans i programes subjectes a avaluació ambiental estratègica la tramitació dels quals s'iniciï amb posterioritat a l'1 de gener del 2007, l'estudi d'impacte ambiental i l'informe de sostenibilitat ambiental han d'anar acompanyats d'un **annex específic que contingui un estudi d'incidència paisatgística que ha d'identificar el paisatge afectat pel projecte o pla en qüestió, preveure els efectes que el desenvolupament del projecte o pla produirà sobre aquest i definir les mesures protectores, correctores o compensatòries d'aquests efectes.**

*** Actuacions de «foment de patrimoni paisatgístic» de les normatives agràries.**

LLEI 30/1998, de 29 de juliol, del règim especial de les Illes Balears

*** Article 21. Món rural.**

En el marc de les seves competències respectives, el Govern de l'Estat i el Govern de les Illes Balears han d'elaborar conjuntament les mesures de **foment de la diversificació de les fonts de renda en el món rural**, amb una atenció especial a l'agricultura compatible amb el medi ambient i la **valorització dels recursos naturals i paisatgístics**, i a la potenciació de la producció, comercialització i industrialització de productes agraris de qualitat controlada.

*** Decret 76/2008, de 4 de juliol. Exposició de motius:**

«És per a tothom evident que el **sector ramader ha de sobreviure i progressar, ja que no podem permetre que es perdin les nostres tradicions culturals, la nostra identitat i el nostre paisatge**, que és, en definitiva, el que ha donat lloc a l'existència i a la progressió del turisme i també el que, si es manté i millora, atraurà el turisme de qualitat a què aspiram.

VII JORNADES SOBRE ORDENACIÓ DEL TERRITORI

PROTECCIÓ DEL PAISATGE I ORDENACIÓ DEL TERRITORI

Per això que s'ha exposat, és necessari que les explotacions agràries inscrites en els registres administratius corresponents de la Conselleria d'Agricultura i Pesca del Govern de les Illes Balears o dels consells insulars amb competència en la matèria que estiguessin obertes des de dos anys abans de la publicació de la Llei 16/2006, de 17 d'octubre, i que no disposessin de llicències municipals d'instal·lació, d'obertura i de funcionament, estiguin exemptes de l'aplicació de la Llei, sens perjudici de complir la normativa sectorial aplicable.»

*** Disposició addicional vuitena de la LSR. Foment de les energies renovables.**

Utilitat pública energètica de les instal·lacions d'energia solar fotovoltaica connectades a la xarxa elèctrica de les Illes Balears, la ubicació de les quals haurà de ponderar-se amb els valors naturals de l'àrea on hagin de ser instal·lades. Seran d'aplicació a les instal·lacions d'energia renovable (solar fotovoltaica, eòlica, biomassa i d'altres) connectades a la xarxa elèctrica de les Illes Balears que s'hagin d'ubicar en qualsevol tipus de sòl.

VI. Algunes notes sobre les normes d'«aplicació directa» i la seva virtualitat real en la protecció del patrimoni paisatgístic.

Reial decret legislatiu 2/2008, de 20 de juny, pel qual s'aprova el text refós de la llei de sòl

Article 10. Criteris bàsics d'utilització del sòl.

2. Les instal·lacions, construccions i edificacions s'han d'adaptar, en els aspectes bàsics, a l'ambient en què estiguin situades, i a aquest efecte, en els llocs de paisatge obert i natural, sigui rural o marítim, o en les perspectives que ofereixin els conjunts urbans de característiques historicoartístiques, típics o tradicionals, i als voltants de les carreteres i camins de trajecte pintoresc, no s'ha de permetre que la situació, massa, altura dels edificis, murs i tancaments, o la instal·lació d'altres elements, limiti el camp visual per contemplar les belleses naturals, trenqui l'harmonia del paisatge o en desfiguri la perspectiva pròpia.

Llei 10/1990, de 23 d'octubre, de disciplina urbanística

6.1. El projecte tècnic en base al qual se sol·licita la llicència, haurà de disposar del corresponent visat col·legial, excepte els projectes redactats per l'Administració; haurà de tenir un grau suficient de definició de les obres que permeti que un facultatiu distint de l'autor pugui dirigir les obres o els treballs corresponents; anirà necessàriament complementat amb una Memòria Urbanística com a document específic i independent en el qual s'indicarà la finalitat i l'ús de la construcció o actuació projectada i se'n raonarà l'adequació a l'ordenació vigent. **La Memòria desenvoluparà els arguments necessaris per justificar el compliment d'allò que preceptua l'article 73 de la Llei del Sòl**, i s'acompanyarà dels corresponents plànols de situació a escala 1:10.000 o 1:2.000, segons es tracti de terrenys rústics o urbans, i de qualsevol altra informació gràfica que resulti precisa en ordre a donar suport al seu contingut, amb expressa indicació de la classificació del sòl objecte de l'actuació i de la normativa i ordenances aplicables.

Projecte de llei del sòl balear.

En la línia prevista a la LDU, inserció de tal norma en el procediment d'atorgament de llicència.

Article ***. Adequació a l'entorn i ambient de les actuacions projectades

1. En el **procediment administratiu d'atorgament de la llicència** s'ha de valorar, si s'escau, que les actuacions de construcció projectades i per a les quals es sol·licita llicència s'adaptin al seu entorn i ambient i, a aquest efecte:

VII JORNADES SOBRE ORDENACIÓ DEL TERRITORI

PROTECCIÓ DEL PAISATGE I ORDENACIÓ DEL TERRITORI

a) Les actuacions projectades en llocs adjacents o que s'incloguin a zones que integrin algun grup d'edificis de caràcter històric-artístic, arqueològic o tradicional, siguin o no objecte de protecció o catalogació específica per la legislació sectorial de protecció de béns de valor cultural, hauran de mantenir la seva harmonització amb els esmentats elements. Aquesta mateixa regla és d'aplicació malgrat sense existir conjunts d'edificis, n'existís algun de singular importància o qualitat amb les mateixes característiques.

b) En els llocs amb presència de valors paisatgístics naturals acreditats, així com en les perspectives visuals que ofereixen els nuclis urbans de característiques típiques o tradicionals i en les immediacions de les carreteres i camins el trajecte dels quals transcorre per terrenys amb valor paisatgístic, la situació, volum i altura dels edificis, murs i tanques o la instal·lació d'altres elements, no poden limitar el camp visual per a la contemplació del paisatge ni rompre la seva harmonia o desfigurar-ne la perspectiva pròpia.

2. Aquestes previsions **resulten aplicables tant en defecte o insuficiència de les determinacions de l'instrument de planejament com si l'actuació s'ajusta als paràmetres del planejament existent però comporta una contradicció clara i manifesta entre els aspectes bàsics i fonamentals del projecte i el que disposa l'apartat anterior**. Si pertoca l'aplicació de les limitacions establertes en aquest article, en el procediment administratiu en tot cas s'han de determinar i acreditar els valors de la zona i s'han de ponderar igualment, de forma raonada i objectiva, les circumstàncies concurrents mitjançant la incorporació dels antecedents, documentació i informes tècnics que fossin escaients.

VII. El tractament singular i finalista del paisatge en el sector de l'ordenació territorial i urbanística.

* **Concepció tradicional del dret urbanístic i d'ordenació territorial:**

- Establiment de limitacions al dret de la propietat.
- Incidència directa del títol de «medi ambient» i singularment del paisatge inserit en l'article 45 de la Constitució sobre la regulació urbanística i territorial, imposant la seva coordinació i prevalença.
- Tendència d'articulació progressiva del concepte de paisatge com a element a potenciar per assolir determinats objectius de l'ordenació territorial i urbanística.

* **Llei 14/2000, de 21 de desembre, d'ordenació territorial**

Article 1. Objectius de l'ordenació territorial.

En el marc d'aquesta llei, l'ordenació territorial a les Illes Balears té com a objectius fonamentals:

- a) Millorar la qualitat de vida dels ciutadans.
- b) Disposar d'una estructura espacial adequada que permeti aconseguir un desenvolupament socioeconòmic compatible amb la utilització racional dels recursos naturals.
- c) Garantir la protecció i la millora del medi ambient.

Article 2. Principis d'actuació de les administracions públiques.

Principalment per mitjà dels instruments d'ordenació territorial regulats en aquesta llei, les administracions competents han de:

- d) Definir les àrees territorials que, per la seva idoneïtat actual o potencial per a l'explotació agrícola, forestal o ramadera, o per la riquesa paisatgística o ecològica, hagin de ser objecte d'especial protecció.

f) Establir un sistema de **coordinació de les diferents polítiques sectorials dels diversos òrgans de l'administració**, de manera que se n'asseguri la integració en una visió de conjunt dels problemes territorials

Article 9. Contingut.

Els plans territorials insulars han de contenir les determinacions d'àmbit supramunicipal següents .

d) Assenyalament dels espais naturals o de les àrees de protecció de construccions o de llocs d'interès historicoartístic amb indicació de les mesures protectores que s'hagin d'adoptar.

* **Llei 6/1999, de 3 d'abril, de les directrius d'ordenació territorial de les illes balears i de mesures tributàries**

L'elaboració de les Directrius d'Ordenació Territorial ha estat impulsada, des del seu inici, pel Govern de les Illes Balears, tot seguint el procediment fixat per la Llei d'ordenació territorial. D'acord amb el seu article 14, es va redactar un primer text, conegut com a l'Avanç de les Directrius, el qual va tenir una ampla difusió en el públic en general. El text de l'Avanç va ser sotmès a informació pública i se'l remeté a tots els organismes afectats, així com també a la Comissió de Coordinació de Política Territorial, que va emetre el seu informe el 19 del març de 1998.

A partir d'aquí, començà un llarg procés de classificació, anàlisi i estudi de les diferents al·legacions i informes rebuts dins del període d'exposició pública de l'Avanç. Com a fruit d'aquest esforç sintetitzador i integrador de la voluntat manifestada per part de la societat civil balear va sorgir una eina útil i funcional per a totes les persones i institucions que s'hauran de regir pel seu contingut. Tot i tractar-se d'una norma programàtica i de caràcter eminentment positiu, es fa necessària una redacció més imperativa, per a garantir el principi de seguretat jurídica i l'efectivitat dels principis de les Directrius, assegurant-ne una aplicació eficaç a llarg termini.

Article 1.

L'**objecte de les Directrius d'Ordenació Territorial** és definir un model territorial per a les Illes Balears per a la qual cosa promouran:

1. Un desenvolupament equilibrat entre els diferents àmbits territorials i sectorials de les Illes Balears i una millora de la qualitat de vida dels seus habitants.
2. Una utilització sostenible en termes ambientals del sòl i dels recursos naturals i una millor distribució a l'espai dels usos i activitats productives.
3. **Una protecció de la qualitat ambiental, el paisatge**, la biodiversitat i el patrimoni històric.

Article 15.

3. Per al desenvolupament mediambiental, els **plans territorials** parcials assenyalaran objectius de:

- a) Preservació, gestió i coneixement de la vulnerabilitat referits a recursos, espècies i sistemes naturals.
- b) Incorporació de l'Agenda Local 21 a les administracions públiques territorials i de sistemes de gestió de qualitat ambiental a les empreses.
- c) **Integració paisatgística i ambiental**, tant pel que fa a l'àmbit urbà com a sòl rústic.

Article 21.

Els instruments d'ordenació territorial i els instruments de planejament general hauran de regular **el sòl rústic** i els seus usos i activitats amb subjecció a la Matriu d'Ordenació del Sòl Rústic i les seves definicions de l'annex I d'aquesta llei, a la Llei 6/1997, de 8 de juliol, del sòl rústic de les Illes Balears, i a la Llei 19/1995, de 4 de juliol, de modernització de las explotaciones agrarias; així mateix, **establiran les normes urbanístiques i d'integració paisatgística i ambiental d'àmbit supramunicipal, d'acord amb els criteris següents:**

1. Per a les àrees naturals d'especial interès d'alt nivell de protecció (AANP), promoure la conservació, la investigació i la millora dels recursos naturals.
2. Per a les àrees naturals d'especial interès (ANEI), promoure les activitats tradicionals i aquelles altres que generin els recursos necessaris per a la conservació i que siguin compatibles amb les del punt anterior.
3. Per a les àrees rurals d'interès paisatgístic (ARIP), promoure la conservació i la millora dels recursos paisatgístics.
4. Per a les àrees de prevenció de riscos (APR) d'esllavissaments, erosió, incendis o inundacions, establir les condicions i limitacions de desenvolupament dels usos i de les activitats en funció del nivell de risc; determinar les accions de protecció i de prevencions de les infraestructures, seguint els criteris de l'administració pública competent, així com promoure les accions que evitin aquests riscos. Als efectes de la delimitació prevista a l'article 25 d'aquesta llei, les àrees de prevenció de riscos d'incendis seran les definides per l'administració competent, en base a la seva vulnerabilitat.
5. Per a les àrees de protecció territorial (APT), protegir les àrees pròximes a la costa i a les infraestructures exercint la funció de corredor biològic per a la connexió de les àrees protegides.
6. Per a les àrees d'interès agrari (AIA), definir mesures que protegeixin el potencial productiu del sòl, la permanència de l'arbrat, els incentius per a les activitats agràries i la millora de les rendes rurals.

7. Per a les àrees de transició (AT), destinar-les a les previsions del futur creixement urbà i a l'harmonització de les diferents classes de sòl.

8. Els plans territorials parcials podran ordenar les àrees d'especial protecció, tot atenent els criteris dels articles 53, 54 i 55 d'aquesta llei, o disposar que siguin ordenades mitjançant un pla d'ordenació del medi natural o, excepcionalment, un pla especial.

9. Els plans territorials parcials preveuran la redacció, per la iniciativa privada, de projectes de modernització d'explotacions rústiques, a l'empara de la Llei 19/1995, de 4 de juliol, de modernización de las explotaciones agrarias, que per al desenvolupament i la millora d'una o diverses explotacions agràries, n'ordenin els usos i les activitats, com a darrer escaló en l'aplicació al sòl rústic de la normativa en vigor.

Article 22.

1. Els **plans territorials** parcials definiran uns **recorreguts paisatgístics i culturals que connectin les àrees recreatives, els centres d'interpretació, els parcs i d'altres elements d'interès etnològic, paisatgístic,** cultural o natural de titularitat pública.

2. Així mateix, es **podran incorporar voluntàriament recorreguts paisatgístics i culturals** o àrees recreatives de titularitat privada.

Article 27.

Els plans territorials parcials establiran criteris per fomentar i incentivar la **conservació dels nuclis de tipologia tradicional** i dels elements d'identitat que els caracteritzen.

Article 28.

1. Sense perjudici de les competències municipals, els plans territorials parcials fomentaran la reutilització i l'esponjament de les zones degradades dels nuclis urbans, mitjançant la creació **d'àrees de reconversió territorial (ART)**, tot assenyalant els àmbits d'aplicació dels plans i programes d'actuació, i l'ordre de prioritat dels que hagin de ser finançats pel Govern de les Illes Balears o pels consells insulars.

2. Específicament, els plans territorials parcials podran caracteritzar àrees de reconversió territorial (ART) per a centres històrics degradats, zones turístiques on es puguin aplicar operacions de les previstes en el Pla Director d'Ordenació de l'Oferta Turística, altres

zones que per la tipologia i la qualitat constructiva dels seus edificis i infraestructures facin necessària una rehabilitació i **l'eliminació d'aquells elements singulars que suposin un deteriorament de la qualitat ambiental o paisatgística d'una zona.**

Capítol 7. Àrees de reconversió territorial (ART)

Article 37. (D)

Els ajuntaments, els consells insulars i el Govern de les Illes Balears d'acord amb ells, podran dur a terme actuacions a les àrees de reconversió territorial (ART) amb **l'objecte de restituir o millorar el paisatge rural o urbà.**

Article 38. (D)

1. Als efectes establerts a l'article anterior, es podran redactar i aprovar els instruments de reconversió territorial següents:

a) El Pla de Reconversió Territorial (PRT).

b) El Projecte de Millora Territorial (PMT).

2. El Pla de Reconversió Territorial té per objecte la realització en àrees de desenvolupament urbà, d'operacions d'esponjaments, d'implantació o millora dels equipaments, d'infraestructura i de dotacions de serveis.

3. El Projecte de Millora Territorial té per objecte la millora del paisatge urbà o rural.

Article 39. (D)

L'aprovació definitiva de qualsevol dels instruments de reconversió territorial durà implícita la declaració d'utilitat pública, als efectes d'expropiació, de les actuacions que s'hi estableixin.

Article 40.

Quan els instruments d'ordenació territorial assenyalin àrees subjectes a un pla de reconversió territorial, els ajuntaments incorporaran la seva delimitació als instruments de planejament general.

Capítol 8. Criteris particulars per a la redacció del Pla Territorial Parcial de Mallorca

Article 41.

El **Pla Territorial Parcial de Mallorca** ordenarà el territori de la totalitat de l'illa de Mallorca, així com també dels seus illots i de les seves aigües interiors, tot **considerant que una part de la Serra de Tramuntana té la condició de Paratge Pintoresc**, i que, en conseqüència, el Pla ordenarà i protegirà específicament el seu patrimoni monumental i històric, acomplint així el que disposa l'article 9 de la Llei 1/1991, de 30 de gener, d'espais naturals i de règim urbanístic de les àrees d'especial protecció de les Illes Balears.

Article 42.

Atenent les especials característiques de cada zona, el Pla Territorial Parcial de Mallorca ordenarà el seu àmbit territorial segons els criteris següents:

1. L'equilibri interterritorial.
2. La coordinació supramunicipal entre els ajuntaments, especialment pel que fa als de la badia de Palma.
3. La promoció del patrimoni natural i de les activitats agràries.
4. La reconversió territorial i l'estructuració dels processos de desenvolupament urbà.
5. La incorporació i la previsió de l'estructura territorial de l'illa d'acord amb els instruments d'ordenació territorial i amb el Pla Hidrològic de les Illes Balears, tot considerant els eixos Palma-Alcúdia i Palma-Manacor estructurats per les carreteres, el ferrocarril i les autopistes i la seva integració en el paisatge.

Article 52.

El **Pla Territorial Parcial d'Eivissa** i Formentera fixarà les condicions d'integració paisatgística i ambiental al voltant dels principals recorreguts i dels nuclis tradicionals i les parròquies.

Article 62.

1. El **Pla Director Sectorial del Transport de les Illes Balears** procurarà la **integració paisatgística de les carreteres** i de les instal·lacions complementàries en el seu entorn. La velocitat del disseny de les de tercer ordre ha de permetre evitar els impactes que es derivarien dels dissenys de velocitats més altes.
2. Així mateix, establirà els criteris de connexió de la **xarxa de transport amb la de recorreguts paisatgístics i culturals**, definides pels corresponents plans territorials parcials, a partir del viari existent, i les condicions del disseny de les diferents infraestructures segons els criteris d'integració, així com de mesures de seguretat.
3. Les noves infraestructures del transport es planificaran atenent la capacitat de les existents.
4. El Pla Director Sectorial del Transport de les Illes Balears crearà xarxes de carrils per a bicicletes.

Article 72.

El **Pla Director Sectorial Energètic de les Illes Balears** establirà les condicions per al subministrament d'energia elèctrica en sòl rústic i **imposarà condicions d'integració ambiental** per a la seva autorització.

Article 74.

Per a la redacció del **Pla Director Sectorial de Telecomunicacions** de les Illes Balears es tendran en compte els criteris següents:

1. Definició de les diferents infraestructures necessàries per a les telecomunicacions d'acord amb una anàlisi de situació i un diagnòstic de necessitats.
2. Aquest diagnòstic ha de preveure la comunicació interior, interinsular i amb l'exterior, considerant, especialment, l'enllaç dels principals nuclis urbans, centres públics i privats, el Parc Bit i les instal·lacions universitàries i els principals centres de serveis com els ports, els aeroports i els hospitals.
3. Establir els **criteris d'ubicació i d'integració paisatgística de les infraestructures de telecomunicació**, tant les existents com les de nova creació. Les esteses de distribució telefònica seran subterrànies en el sòl rústic. El Pla Director Sectorial de Telecomunicacions de les Illes Balears establirà les condicions de l'enterrament de les xarxes telefòniques existents en el sòl rústic.
4. Preveure la reconversió territorial necessària per a l'eliminació de les instal·lacions obsoletes, **l'aplicació de la Llei 6/1993, de 28 de setembre, sobre adequació de les xarxes d'instal·lacions a les condicions històricoambientals dels nuclis de població**, i del Reial Decret Llei 1/1998, de 27 de febrer, que establece el règimen jurídic de las infraestructuras comunes en las edificaciones para el acceso a los servicios de telecomunicación.
5. Promoure el desenvolupament de serveis avançats de telecomunicacions, teletreball i teleestudi per a la sanitat, les administracions públiques, la formació i les activitats econòmiques, inclosos els criteris per a la ubicació de centres públics per a aquests serveis, tot distingint les xarxes que impliquen l'ús del domini públic de la resta.
6. Preveure la formació necessària dels usuaris d'aquests serveis i fer atractiva la implantació dels serveis avançats de telecomunicacions a les Illes Balears.
7. Afavorir la incorporació de les noves tecnologies de la comunicació a tots els àmbits socials, culturals, econòmics i mediambientals.

Article 82. (D)

1. El Govern de les Illes Balears presentarà al Parlament de les Illes Balears una memòria relativa a l'aplicació d'aquestes directrius, dins el tercer any des de la seva promulgació i, a partir d'aquesta primera memòria, ho farà cada quatre anys. Juntament amb la memòria es proposaran les mesures necessàries per corregir les disfuncions que s'hagin detectat.

2. Els ajuntaments i els consells insulars hauran de facilitar les dades, emplenant els qüestionaris que els trameti el Govern de les Illes Balears sobre llicències d'edificació i ús del sòl atorgades, superfície construïda i de nou sòl, nombre d'habitants potencials, places d'allotjaments, i aquelles altres que es determinin als instruments d'ordenació territorial, amb la finalitat d'elaborar la memòria esmentada al punt anterior.

Article 86. (D)

VII JORNADES SOBRE ORDENACIÓ DEL TERRITORI

PROTECCIÓ DEL PAISATGE I ORDENACIÓ DEL TERRITORI

Els instruments d'ordenació territorial prevists a aquestes directrius hauran de contenir una valoració econòmica dels recursos naturals afectats. Específicament s'analitzarà el cost de les mesures necessàries per evitar, amb caràcter preventiu, els danys previsibles sobre la qualitat ambiental, el paisatge i els recursos naturals, i per establir l'adequada implicació dels processos econòmics terciaris amb la conservació i el manteniment del patrimoni natural i paisatgístic.

AVANÇ DOT: Esquema del capítol 4. De la protecció del paisatge:

VII JORNADES SOBRE ORDENACIÓ DEL TERRITORI

PROTECCIÓ DEL PAISATGE I ORDENACIÓ DEL TERRITORI

capítol 4

De la Protecció del Paisaje

Las Illes Balears disposen de paisajes naturales de enorme atractivo, tanto en las áreas costeras como en el interior

1. ESTADO DE LA CUESTIÓN

El paisaje puede considerarse como una síntesis visual del territorio. Su carácter de impresión perceptual convierte al paisaje en un activo básico de competitividad regional. En unas islas en las que el turismo constituye la actividad económica fundamental, la calidad paisajística y visual tiene una gran importancia y condiciona, en cierta forma, la percepción sobre el territorio de los residentes y los visitantes. (1)

Las Illes Balears disponen de paisajes naturales de enorme atractivo, tanto en las áreas costeras como en el interior. Existe además una red de núcleos tradicionales con una imagen excepcional y un patrimonio paisajístico, ligado a las actividades agrarias, que constituye una de las señas de identidad e imagen más importantes de nuestras islas. (2)

Sin embargo hay ámbitos muy antropizados, en los que el desorden que inducen la urbanización difusa y la contaminación visual han provocado un importante cambio paisajístico. Esta pérdida de calidad afecta especialmente a las periferias urbanas, a las Áreas Turísticas y al entorno de las principales vías de comunicación, donde es más visible el deterioro y mayor es su impacto sobre la percepción del territorio. (3)

El declive de la agricultura crea oportunidades de restauración pero también amenaza la pervivencia de muchos paisajes tradicionales y propicia una invasión de nuevos usos no siempre adecuadamente integrados. El deterioro de nuestro paisaje se nos muestra ahora como la expresión más clara

y evidente de las limitaciones del modelo de desarrollo seguido hasta el momento. (4)

Los métodos "democráticos" de valoración paisajística, aquellos basados en la opinión subjetiva de los que viven en el territorio, proporcionan una información esencial sobre las características perceptuales del lugar. Los resultados obtenidos en el Proceso de Participación Institucional de las DOT son muy explícitos en este sentido. Los ámbitos menos valorados son las periferias de los principales núcleos de población, los corredores que los unen entre sí y las zonas turísticas más densas. Por el contrario, existe una coincidencia generalizada en otorgar un enorme valor paisajístico a las áreas menos transformadas y que conservan rasgos tradicionales y naturales: la Serra de Tramuntana, las franjas litorales no urbanizadas, el Pla de Mallorca, Formentera y los espacios naturales de Eivissa y Menorca. (5)

Esta valoración es coherente con la identificación de los elementos que degradan el paisaje: Las canchales, las vallas publicitarias, las máxas industriales y las grandes instalaciones de infraestructura, las urbanizaciones turísticas de alta densidad y los asentamientos dispersos de vivienda unifamiliar aislada en suelo rústico se consideran factores muy importantes en el deterioro del paisaje de las islas. Estos elementos contrastan con los aspectos positivos que aportan los núcleos rurales bien conservados, los cultivos y la construcción rural aislada tradicional. Son ejemplos de que, con frecuencia, no es la intervención del hombre en sí misma, sino la forma en que ésta se produce lo que determina los resultados paisajísticos de una actuación. (6)

Valoración del Paisaje según los resultados del Proceso de Participación Institucional

2. IDEAS PARA EL MODELO TERRITORIAL

El logro de un paisaje atractivo es un objetivo básico del modelo territorial. La protección y mejora del paisaje no debe ser una actuación sectorial, sino que debe estar presente en todas las intervenciones que se desarrollen en el territorio. (7)

Es preciso actuar para proteger los valores paisajísticos existentes, corregir los impactos que deterioran el paisaje e integrar las nuevas actuaciones. Esta estrategia debe plasmarse en la introducción de criterios paisajísticos en las propuestas de ordenación urbana, de localización de actividades económicas, en la gestión del suelo rústico y en el desarrollo de infraestructuras y equipamientos. Estos criterios deben atender tanto a los rasgos paisajísticos del entorno como a la visibilidad de las actuaciones y a sus características estéticas. Se debe buscar la coherencia visual del territorio, la ocultación de los elementos menos gratos y el reforzamiento de los aspectos más valiosos. (8)

Dentro de este planteamiento se propone el desarrollo de instrumentos de ordenación específicamente concebidos para incidir en la mejora paisajística de las islas. Los Programas de Recuperación Paisajística (PRP) se orientan a lograr una mejora de los rasgos visuales en los ámbitos más deteriorados de las islas. El Anexo sobre Figuras de Dinamización recoge una síntesis de este instrumento. (9)

El desarrollo de los PRP debe realizarse con criterios estratégicos, con el fin de maximizar los efectos positivos que se derivan de su aplicación, incidiendo en aquellas áreas

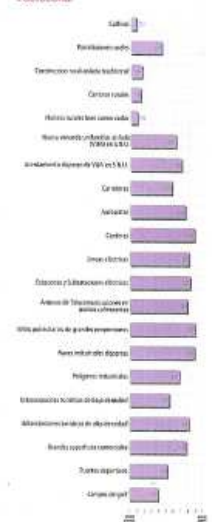
con mayor significado en la percepción del territorio por su alta accesibilidad y su importancia en la apreciación de residentes y visitantes. Así son ámbitos prioritarios para su aplicación las periferias urbanas, tanto de los principales núcleos de población como de las áreas turísticas del litoral más importantes, el entorno de las principales vías de comunicación y los accesos a los aeropuertos. (10)

Esta estrategia de protección y mejora del paisaje debe ser el reflejo de un conjunto global de actuaciones en las que la percepción del territorio sea el resultado de una gestión coherente de los recursos ambientales y de los procesos de desarrollo. La conservación y mejora de los paisajes naturales y urbanos y de la calidad de los espacios abiertos es uno de los objetivos propuestos por la Declaración de Estambul sobre los Asentamientos Humanos y que recoge las conclusiones de la Conferencia de las Naciones Unidas sobre los Asentamientos Humanos Hábitat II. (11)

3. INDICADORES DE SOSTENIBILIDAD

IS-11. Calidad paisajística: Será una situación de avance hacia la sostenibilidad aquella que, mediante un proceso de participación, indique un aumento de la valoración asignada a las Unidades Paisajísticas de cada municipio establecidas por los PTPs. Para la determinación de la evolución paisajística se remitirá una encuesta a los ayuntamientos de las Illes Balears que incluirá una imagen gráfica con las delimitaciones de las unidades de paisaje establecidas,

Valoración del Impacto Paisajístico, según los resultados del Proceso de Participación Institucional

VII JORNADES SOBRE ORDENACIÓ DEL TERRITORI

PROTECCIÓ DEL PAISATGE I ORDENACIÓ DEL TERRITORI

Toda actuación urbanística que se desarrolle en el territorio tendrá en cuenta sus efectos paisajísticos

15-18. La inversión en Programas de Restauración Paisajística, Embellecimiento o cualquier otro tipo de iniciativa destinada específicamente a la mejora del paisaje debe crecer a lo largo del tiempo en relación con la inversión total realizada por las administraciones autonómica y local.

519= Velocidad máxima de la carretera en negro (proyecto) (1) Velocidad máxima de la carretera pública (100) (2)

E. Madoz

E. Madoz

4. TEXTO NORMATIVO

Art. 21. Protección del Paisaje

Toda actuación urbanística que se desarrolle en el territorio tendrá en cuenta sus efectos paisajísticos. Deberá utilizar tipologías, morfologías y materiales acordes con el entorno.

Art. 22. Unidades del Paisaje

a. Los PTPs y los POMN, o en su ausencia el planeamiento municipal, definirán las Unidades del Paisaje existentes en su ámbito. Para ello caracterizarán los distintos ámbitos paisajísticos atendiendo a los siguientes parámetros:

a.1. La estructura paisajística, definida por la amplitud de vistas y las distancias al horizonte, la identificación de las zonas de alta incidencia visual, las geometrías de los elementos lineales y de los polígonos que delimitan los diferentes usos, las alineaciones y pautas definidas por elementos naturales o artificiales así como la morfología del terreno y las características del relieve.

a.2. La textura del paisaje determinada por los usos del suelo y su distribución, los colores y formas de los distintos elementos y su disposición en relación con los elementos estructurales, las densidades de los distintos usos así como las características morfológicas y tipológicas de los núcleos de población y de las construcciones aisladas.

a.3. Los elementos singulares tales como formaciones vegetales sobresalientes, bancales de cultivos, monumentos, hitos topográficos sobresalientes, etc., y en general, cualquier elemento que dota al paisaje de un carácter especial y singular.

b. En función de dichas Unidades del Paisaje establecerán las normas de integración correspondientes en cada caso de acuerdo con los siguientes criterios:

b.1. Deberá mantenerse la pendiente natural de los terrenos de tal modo que ésta no se modifique o quede oculta por la altura de las construcciones. Se exigirá la adecuación a la topografía del terreno tanto del perfil edificado como del parcelario y de la red de caminos y las infraestructuras lineales.

b.2. En ningún caso se permitirá la construcción sobre elementos dominantes o en las crestas de montañas, bordes de acantilados y zonas culminantes del terreno salvo en los casos de infraestructuras de utilidad pública que deban necesariamente ocupar dichas localizaciones sin alternativas posibles.

b.3. Deberán mantenerse los elementos topográficos preexistentes evitándose la modificación de laderas y resaltes del relieve, cubrimiento de cuevas naturales, desaparición de bancales de

cultivo y de caminos tradicionales, etc, salvo de forma puntual y con las acciones de integración necesarias para no deteriorar la calidad paisajística.

b.4. Se procurará mantener la vegetación y el arbolado preexistente y, en caso de desaparición, establecer las medidas compensatorias que permitan mantener la textura original de los terrenos.

b.5. Se evitará el desarrollo de actuaciones que den como resultado la obstrucción de vistas, especialmente las que provoquen la ocultación de elementos paisajísticos singulares y vistas escénicas, la reducción del campo visual o la conglomeración de unidades de paisaje preexistentes, así como la ruptura de la secuencia visual que se percibe al circular por las vías de comunicación, particularmente aquellas de carácter paisajístico.

b.6. Las medidas de integración paisajística se orientarán a dar la máxima coherencia a la escenografía del territorio, cuidar los pequeños detalles, ocultar los elementos más duros y realzar las vistas y elementos más atractivos.

c. Estos rasgos paisajísticos se considerarán por los PTPs y los POMN para identificar y proponer las acciones necesarias para la mejora paisajística de los espacios deteriorados, particularmente en los terrenos afectados por el abandono de las actividades agrícolas y en el entorno de los principales núcleos urbanos y vías de comunicación.

Art. 23. Publicidad en Suelo Rústico

En el Suelo Rústico, de acuerdo con la Ley 6/97 de 3 de junio del Suelo Rústico la publicidad quedará prohibida cuando así lo establezca el planeamiento municipal. En cualquier caso la autorización precisará la declaración de interés general por la correspondiente Comisión Insular de Urbanismo.

Art. 24. Paisaje Urbano

a. El planeamiento municipal establecerá una estructura urbana adecuada para la integración paisajística de los núcleos de población en relación con el medio físico que los rodea estableciendo una definición cualificada de las características de los bordes urbanos, de su silueta y de los puntos de conexión a las infraestructuras de comunicación supramunicipales.

b. El planeamiento municipal definirá unas condiciones edificatorias que, desde el punto de vista estético y tipológico, resulten plenamente integradas en las características morfológicas de cada núcleo. Definirá la regulación necesaria de los espacios públicos, y más especialmente del viario, para cuidar las perspectivas paisajísticas del espacio urbano, considerando como un factor fundamental el dimensionado de los accesos, el arbolado y los tipos de sección de vía y su relación con la edificación que conforman sus fachadas.

c. Las medianerías existentes, o las que pudieran aparecer como consecuencia de retrocesos permitidos, serán un elemento de diseño del edificio debiendo emplearse materiales de la misma calidad que los empleados en los factados para su tratamiento.

d. Las licencias municipales para la localización de elementos publicitarios exigirán para su autorización un estudio de visualización del elemento a introducir. En ningún caso dichos elementos podrán ocultar fachadas o elementos arquitectónicos protegidos o catalogados por su interés ni localizarse en Centros Históricos declarados Bienes de Interés Cultural.

e. Los escaparates, toldos, carteles y demás elementos asociados a establecimientos comerciales deberán guardar relación con los criterios compositivos del edificio al que pertenecen y con el carácter de cada zona de la ciudad.

f. Las luminarias utilizadas en el alumbrado público se diseñarán de modo que la luz emitida se proyecte por debajo del plano horizontal tangente al punto más bajo de la lámpara.

g. El alumbrado ornamental de edificios públicos, monumentos y jardines deberá procurar que la luz vaya siempre dirigida desde arriba hacia abajo. El PDS de Energía, de acuerdo con lo determinado en los artículos 77 y 78, establecerá las regulaciones precisas en relación con el consumo energético para iluminación.

h. Los anuncios luminosos deberán permanecer apagados a partir de las 12 de la noche y el estudio de visualización preceptivo para la licencia considerará de forma particular su impacto sobre la silueta nocturna del núcleo urbano.

Las medidas de integración paisajística se orientarán a dar la máxima coherencia a la escenografía del territorio, cuidar los pequeños detalles, ocultar los elementos más duros y realzar las vistas y elementos más atractivos

1. **Estat de la qüestió.**

- La qualitat paisatgística i visual té una gran importància i condiona la percepció sobre el territori dels residents i visitants.
- Constitueix una de les senyes d'identitat i imatge més importants de les illes.
- La urbanització difusa i la contaminació visual ha provocat un important canvi paisatgístic, afectant especialment a les perifèries urbanes, a les àrees turístiques i a l'entorn de les vies de comunicació, on és més visible el deteriorament i major impacte sobre la percepció del territori.
- Decliu de l'agricultura, que crea oportunitats de restauració, però també amenaça la pervivència de molts paisatges tradicionals i propicia una invasió no nous usos no integrats adequadament. (CRÍTICA DECRET D'AGRICULTURA).
- Procés participatiu d'enquesta i elements essencials de degradació del paisatge: pedreres, tanques publicitàries, naus industrials i grans instal·lacions d'infraestructura, urbanitzacions turístiques d'alta densitat i assentaments dispersos d'habitatge en sòl rústic.

2. **Idees pel model territorial.**

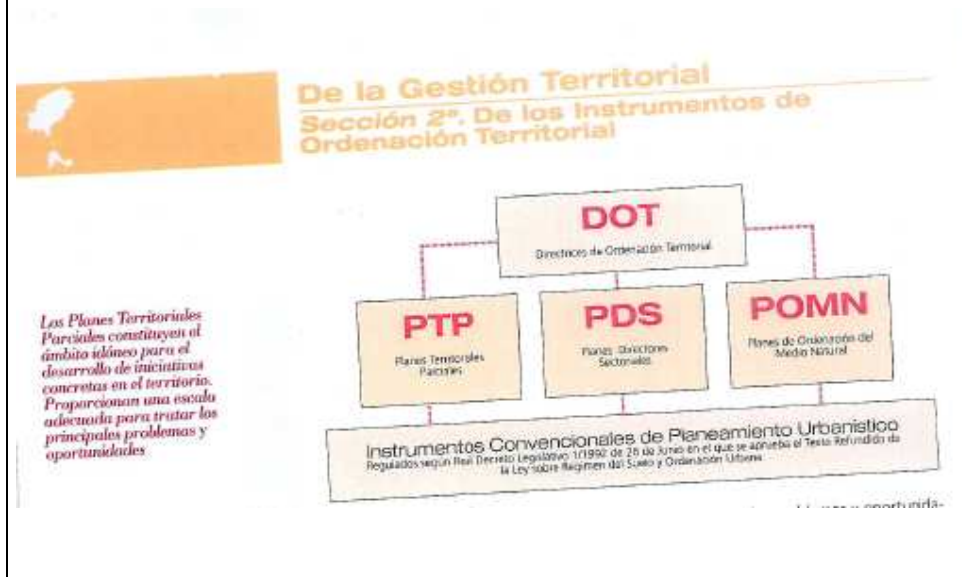
- Assoliment d'un paisatge atractiu com a objectiu bàsic de model territorial. Protecció i millora del paisatge no com a una actuació sectorial, sinó que ha d'estar present en totes les intervencions que es desenvolupin en el territori.
- Introducció de criteris paisatgístics en les propostes d'ordenació urbana, localització d'activitats econòmiques, gestió del sòl rústic i desenvolupament d'infraestructures i equipaments.
- Instruments d'ordenació específics per incidir en la millora paisatgística: programes de recuperació paisatgística amb criteris estratègics.
- Àmbits prioritaris del PRP: perifèries urbanes dels nuclis de població i àrees turístiques litorals, entorn de les vies de comunicació i accés als aeroports.

3. **Indicadors de sostenibilitat.**

4. **Concreció en el text normatiu de l'avanç de les DOT.**

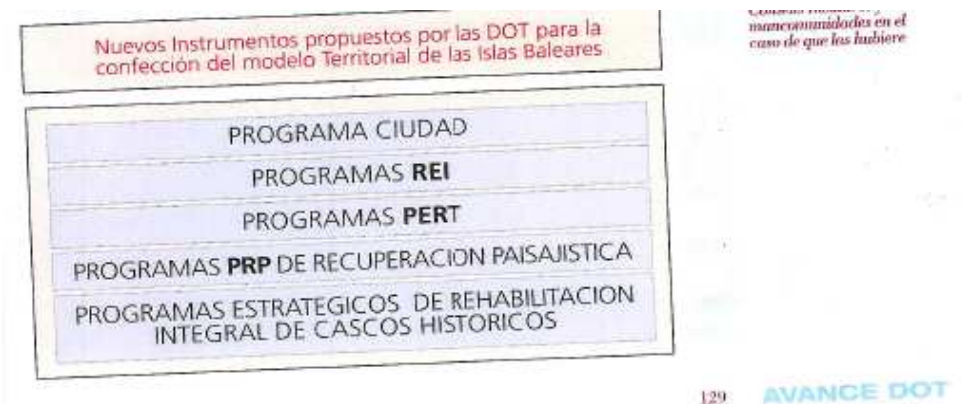
PREVISIÓ DEL SISTEMA D'INTERACCIÓ DE L'ORDENACIÓ TERRITORIAL I URBANÍSTICA

Esquema

CREACIÓ DE LES DENOMINADES FIGURES DE DINAMITZACIÓ:

Instrumentos dirigits a resoldre les qüestions relatives als principals nuclis urbans, tractaments de nuclis tradicionals en decliu, renovació dels assentaments turístics del litoral, dinamització dels espais rurals i el seu patrimoni i protegir i millorar el paisatge.

VIII. Algunes consideracions per una futura norma autonòmica sobre «patrimoni paisatgístic»

- Competència «exclusiva» autonòmica.
- Cal una «lleï del paisatge»?
- Possible regulació directa o transversal del paisatge com a bé jurídic objecte de protecció.
- Possible elaboració de llei estatal de paisatge, a partir de la consideració de norma bàsica de protecció mediambiental.
- **Recomanació [CM/Rec\(2008\)3](#) del Comitè de Ministres als Estats membre sobre les orientacions per a l'aplicació del Conveni Europeu del Paisatge (adoptada pel comitè de Ministres el 6 de febrer de 2008, durant la 1017ª reunió dels representants dels Ministres)**

II.1. Repartiment de competències i organització administrativa

“Cada Part aplicarà el present Conveni, en particular els articles 5 i 6, conformement al seu propi repartiment de competències, de conformitat amb els seus principis constitucionals i la seva organització administrativa, i respectant el principi de subsidiarietat, tenint en compte la Carta Europea d'Autonomia Local. Sense perjudici de les disposicions del present Conveni, cada Part harmonitzarà l'aplicació del present Conveni amb les seves pròpies polítiques.” (Article 4 del Conveni Europeu del Paisatge – Repartiment de competències)”

- El document efectua una anàlisi sobre la fragmentació de la regulació del paisatge que resumeix la situació en la nostra comunitat autònoma:

VII JORNADES SOBRE ORDENACIÓ DEL TERRITORI

PROTECCIÓ DEL PAISATGE I ORDENACIÓ DEL TERRITORI

En alguns d'aquests Estats, les competències administratives han estat assignades a organismes que, a diferents nivells, són responsables del **patrimoni històric i cultural**. Altres Estats han desenvolupat, especialment durant les últimes dècades, polítiques enfocades a l'atenció particular a matèries relacionades amb la **regulació ambiental (aire, aigua, sòl, flora i fauna) i el tema del paisatge ha estat sovint assimilat al de medi ambient**. En nombrosos països, les competències relatives al paisatge han estat assignades a organismes **administratius responsables de la gestió de la naturalesa, el medi ambient o l'ecologia**. En altres Estats les competències s'integren en els **organismes administratius responsables de l'ordenació del territori**.

A causa de la complexitat de la temàtica paisatgística s'han trobat altres solucions, en els últims anys, tant a nivell nacional com, sobretot, als nivells regional i local. Les competències han estat atorgades unes vegades als sectors relacionats amb l'ús del territori i la construcció, altres vegades als sectors d'obres públiques, i, altres vegades als sectors relacionats amb l'agricultura, etc.

Cada Estat decideix sobre la seva pròpia organització institucional en matèria de paisatge, d'acord amb la seva pròpia organització institucional global (centralitzada, descentralitzada, federal), en els nivells de govern existents (des dels nivells nacionals als locals) i conforme a les seves pròpies tradicions administratives i culturals i a les estructures existents.

No obstant això, és aconsellable que les qüestions de paisatge fossin objecte d'un reconeixement específic que comporti l'autonomia, tant en l'atribució de les responsabilitats administratives com en les activitats operatives i cognitives, independentment de l'eventual integració en sectors administratius més amplis. En el que concerneix a les competències dels diferents nivells administratius, hauria de fundar-se sobre el **principi de subsidiarietat**, segons el qual les accions haurien de ser dirigides al nivell administratiu més proper al ciutadà.

No obstant això, **seria necessari que els nivells administratius superiors assumeixin les tasques d'orientació i de coordinació que no es recullen a nivell local** (per exemple, orientació, coordinació, bases de dades especialitzades, polítiques d'ordenació nacional i regional i instruments, etc.) o quan això pot conduir a una major eficàcia.

Amb la finalitat d'assegurar la integració del paisatge en les polítiques territorials, **és essencial utilitzar els mètodes de concertació, especialment la concertació prèvia, entre els diferents nivells d'administració del territori (administracions de l'Estat i autoritats locals) i entre els diversos organismes i sectors de l'administració del territori del mateix nivell (concertació horitzontal i vertical).**

A nivell nacional podria ser útil, per tant, la **previsió d'instruments i procediments per a la concertació permanent i reunions regulars** entre els organismes amb la responsabilitat administrativa central (ministeris) a fi de definir i acordar estratègies i preparar 12 dispositius de concertació (per exemple, una Conferència permanent interministerial).

El mateix podria aplicar-se **verticalment entre ministeris i nivells administratius inferiors (per exemple, comissions Estat-Regions)** i també entre els diferents nivells administratius. Poden definir-se altres modalitats de col·laboració entre els diversos organismes i instituts (públics i/o privats) especialitzades en problemes particulars, nacionals o locals, especialment entre els responsables dels diversos sectors operatius en les regions, en els organismes supramunicipals o en els municipis mateixos. Convindria igualment preveure **organismes nacionals, regionals, locals, de caràcter consultiu i d'orientació** d'assistència als serveis tècnics i administratius esmentats anteriorment (**observatoris de paisatge, consells de paisatge, centres i instituts de paisatge, etc.**).

Propostes sobre l'articulació de l'exercici efectiu de competències:

- ❑ Necessària articulació de mecanismes de coordinació en el nivell consells insulars i comunitat autònoma, amb entitats locals.
- ❑ Consideració de l'exercici de la potestat reglamentària normativa dels consells insulars, tant des de la perspectiva de l'ordenació del territori (desenvolupament reconversió territorial), com des de la perspectiva del patrimoni paisatgístic com a competència pròpia.
- ❑ Articulació essencial damunt els consells insulars, atenent al criteri de proximitat i participatiu (adhesió Consell Insular de Mallorca a la xarxa europea per implementació del Conveni Europeu del Paisatge).
- ❑ Potestat d'iniciativa legislativa dels consells insulars (primer projecte de Llei de Paisatge, no aprovat, presentat pel procediment d'iniciativa legislativa insular)

Criteris de preferència

- ❑ Ordenació del territori i urbanisme
- ❑ Patrimoni paisatgístic (títol autònom)
- ❑ Regulació mediambiental

Iniciatives legislatives.

Document de treball del projecte de Llei del sòl de les Illes Balears. Potenciació i mandats als poders públics en matèria de protecció paisatgística des de l'ampliació i concreció de les finalitats del principi de desenvolupament sostenible en l'ordenació territorial i urbanística

1. Les polítiques públiques relatives a les activitats d'ordenació territorial i urbanística, i en allò referent a la regulació, ordenació, ocupació transformació i ús del sòl tenen com a objectiu comú la utilització d'aquest recurs d'acord amb l'interès general i amb el principi de desenvolupament sostenible.

a) L'eficàcia de les mesures de conservació i millora de la naturalesa, la flora i la fauna i la protecció del patrimoni històric-cultural i del paisatge, com a element d'afinitat i d'identitat territorial, i de manifestació de la diversitat de l'espai geogràfic.”

b) La protecció del sòl exclòs dels processos de desenvolupament urbà, com a element bàsic del model territorial que defineix aquesta Llei, i d'acord amb el grau adequat a cadascuna de les unitats territorials en què s'integra.

d) Harmonitzar les necessitats de creixement amb la preservació dels recursos naturals i dels valors paisatgístics, arqueològics, històrics i culturals, i la disponibilitat dels recursos hídrics necessaris.

3. En atenció a l'especial configuració geogràfica de les Illes Balears, i la derivada conformació del seu territori com a un recurs natural no renovable i especialment limitat, l'exercici de les polítiques d'ordenació territorial i urbanística i, en particular, de la potestat de planejament, comporta l'assoliment de les següents finalitats:

d) La preservació i la millora dels sistemes de vida tradicionals a les àrees rurals excloses del desenvolupament urbà i, particularment del sòl agrari, que reconegui les seves funcions productives, territorials i paisatgístiques; i la consolidació d'un model de territori globalment eficient, tot afavorint la preservació i consolidació de la identitat del territori. La funció paisatgística del territori s'articula amb una gestió que integri els canvis soferts, amb la salvaguarda dels valors patrimonials i les peculiaritats de cada indret, mantenint la diversitat del mosaic paisatgístic i garantint una relació sensible de qualitat en l'entorn.

e) La consideració dels recursos naturals de les Illes Balears com a elements fonamentals pel manteniment del processos vitals i per al desenvolupament econòmic. Qualsevol iniciativa, els instruments de planejament d'ordenació territorial i urbanística, i les actuacions públiques i privades que els afectin, vetllaran per la seva conservació i en promouran una utilització que en cap cas no superi la capacitat de renovació dels recursos.

f) La necessitat que qualsevol actuació que es desenvolupi en el territori prengui en consideració els seus efectes sobre la fauna i la flora, incorporant les mesures necessàries per a garantir la protecció dels hàbitats.

j) La presa en consideració dels efectes paisatgístics en tota actuació urbanística que es desenvolupi en el territori. El planejament urbanístic establirà una estructura urbana escaient per a la integració paisatgística dels nuclis de població en relació amb el medi físic que els envolta, establint una definició qualificada de les característiques dels límits urbans, la seva silueta i els punts de connexió a

les infraestructures de comunicació supramunicipals. D'acord amb la legislació sectorial que resulti aplicable, s'ha d'impulsar el reconeixement, la protecció, la gestió i ordenació del paisatge a fi de preservar els seus valors naturals, patrimonials, culturals i socials, introduint així mateix el concepte de custòdia del territori des de la sensibilització i utilització de diferents estratègies i mecanismes en col·laboració contínua entre propietaris, usuaris i entitats.

k) La utilització dels immobles i espais dels centres històrics i del patrimoni històric-cultural per a nous usos com a estratègia fonamental en la rehabilitació d'aquests elements. El planejament territorial i urbanístic, així com les institucions públiques, consideraran la disponibilitat d'edificis d'interès per a la localització de serveis i equipaments públics i privats, tot considerant la definició d'estratègies de rehabilitació.

Document del pacte de governabilitat 2007-2011: «Aprovar la Llei del Paisatge, amb coordinació amb els Consells Insulars i Ajuntaments. Contemplarà mesures cap a l'agricultura i la ramaderia, gestors indirectes del paisatge.» Mesura inclosa en l'àmbit de les denominades «territori equilibrat i sostenible».

Primera iniciativa del Consell Insular de Mallorca (proposta legislatura 2003-2007, publicat en el **BOPIB núm. 146 - 8 de setembre del 2006).**

Perspectiva transversal del paisatge, però articulada en l'ordenació territorial, configurada en el seu article 1:

«L'objecte de la present llei és el reconeixement del paisatge com a bé d'especial protecció jurídica, establint la normativa necessària per a la seva correcta gestió i ordenació en el marc del desenvolupament de les polítiques d'ordenació territorial, urbanístiques i d'actuacions amb major o menor incidència sobre el paisatge amb una perspectiva integradora.

Així mateix el present text pretén atribuir al paisatge la importància que li correspon com a element aglutinador dels valors naturals, patrimonials, culturals i econòmics del territori balear definint els instruments que es faran servir a tal efecte.»

Atribució inequívoca com a competència dels consells insulars, emmarcada dins la política d'ordenació territorial, avui remarcada per la previsió de competència pròpia en l'Estatut:

«Article 4. Rang i atribució de competències

D'acord amb l'article 39 del vigent Estatut d'Autonomia i dins el marc de competències ja delegades en virtut de la Llei 2/2001, mitjançant aquesta llei s'atribueixen als Consells de Mallorca, de Menorca i d'Eivissa i Formentera, amb el caràcter de pròpies, les

competències en matèria de paisatge, en el marc d'allò que disposa la legislació d'ordenació territorial i que principiarà pel desenvolupament i l'aplicació de les disposicions contingudes en aquesta llei i del seu desenvolupament reglamentari.»

Disposició transitòria segona

El desenvolupament reglamentari a què fa menció l'article 22 de la llei present, i que resultarà necessari per dur a terme la seva efectiva aplicació, podrà ser realitzat pels plans territorials insulars de cada illa mentre aquest no s'elabori.

Contingut:

- ❑ Catàlegs de paisatge;
- ❑ Estudis d'incidència paisatgística;
- ❑ Creació de la Comissió del Paisatge;
- ❑ Convenis de paisatge;
- ❑ Creació del fons per a la protecció, la gestió i l'ordenació del paisatge.